

MARKTINTRODUCTIES IN NEDERLAND:

Voorhelm Schneevoogt

Iedere plant heeft een naam: een geslachtsnaam, een soortaanwijding en soms een subspecies of variëteit. Klinkt logisch. Waar komt een naam vandaan? Wie beschrijft planten of hebben dat gedaan? Hoe vindt de registratie of beschrijving plaats? Zijn er spelregels om een geslacht of soort te beschrijven? Kan ik een geslacht of soort naar iemand vernoemen? Dit jaar staan in De Wereldbol plantennamen en hun naamgevers centraal.

Tulipa 'Cerise Gris de Lin' werd door Voorhelm Schneevoogt geïntroduceerd

Tekst en foto: Peter Knippels

De afgelopen afleveringen stonden in het teken van het ontdekken en beschrijven van planten en bolgewassen in het bijzonder. Nu de andere kant van deze medaille: de introductie van de planten in de Nederlandse bollencultuur. Dit aan de hand van enkele bijzondere bedrijven die hun stempel hebben gedrukt op introductie van nieuwe planten. In dit eerste artikel over marktintroducties het spotlight op de familie Voorhelm Schneevoogt. Een Haarlems bedrijf uit vervlogen tijden.

VOOR DE WINDHANDEL

De oudst bekende telg uit de familie Voorhelm die in Nederland actief is in de bloembollenteelt- en handel is de uit Münster afkomstige Dirk Janszoon. Hij vestigt zich in de eerste helft van de 17e eeuw in Haarlem aan de Kleine Houtweg. Het bedrijf bestaat dus al ten tijde van de Tulpenmanie van 1636-1637 en de Hyacintenspeculatie van 1734. Deze twee hec-

tische perioden kosten bedrijven en privépersonen veel geld en ze staken hun bollenactiviteiten. Voorhelm wordt in de geschiedschrijving niet in verband gebracht met deze twee perioden. Catherina (1742-1800) is de achterachterkleindochter van Dirk Janszoon. Zij trouwt met Gottfried Schneevoogt (1744-1802). Hun zoon George (1775-1850) voegt Voorhelm toe aan zijn achternaam. Het bedrijf heet hierna Voorhelm & Schneevoogt. Hij zal de laatste directeur/eigenaar van het bedrijf zijn.

ZEER DIVERS

De catalogus uit 1739 geeft een beeld van de diversiteit van gewassen die het bedrijf teelt en verhandelt: vroege en late tulpen, enkele en dubbele hyacinten, ranonkels, anemonen, Fritillaria, trosnarcissen, bolirissen, krokussen, gladiolen en anjers. In de catalogus uit 1788 staan 90 verschillende lilies: 19 oranjegele, 32 gele, 21 rode en 6 purperen. Hyacinten zijn jarenlang de hoofdteelt van het bedrijf. Pieter, de zoon van Dirk Janszoon, is de eerste die een

dubbelbloemige hyacint op de markt brengt. Gottfried voert regelmatig nieuwe gewassen in Europa in, waaronder in 1767 *Hippeastrum vitatum*. Deze *Hippeastrum* is een van de kruisingsouders van de rassen die heden ten dage worden geteeld. Daarnaast voert het bedrijf in 1783 *Gladiolus carinatus* uit Zuid-Afrika in. George voert kruisingen uit met *Gladiolus carinatus* en wint uit de zaaisels de hybride *Gladiolus ramosus*. De andere kruisingsouder is niet bekend, meest waarschijnlijk is dit *Gladiolus floribundus*. *G. ramosus* heeft een vertakken bloemstengel waaraan roze bloemen staan met purperrode, in het midden wit gestreepte vlekken.

EENKLEURIGE BREEDERS

Voorhelm en Schneevoogt introduceert de eenkleurige breedertulpen die voor het eerst zijn genoemd in de verkoopcatalogus uit 1837. Deze rassen met namen als 'Artus' en 'Brutus' zijn rond 1800 uit zaad gewonnen. In deze verkoopcatalogus staan ook enkele rassen uit de tijd van de tulpenmanie, waaronder 'Vicerói' en 'Willem XIV'. 'Vicerói' is een van de hoogst geprijsde tulpen in de tulpenmanie en wordt in 1837 voor het laatst te koop aangeboden. Bekende tulpenrassen uit de stal van Voorhelm & Schneevoogt zijn 'Brutus', 'Duchesse de Parma', 'Cerise Gris-de-Lin' en 'Roi Cramoisi'. Deze vroege tulpenrassen zijn nog te bewonderen in de Hortus Bulborum in Limmen. De zaken lopen goed tot begin van de 19e eeuw. Hierna komt de kentering. De markt in binnen- en buitenland verandert. Het zijn niet langer alleen de notabelen en rijken der aarde die bollen kopen. De nieuwe en oude kopers hebben minder geld over voor de bollen. Ze klagen bij Voorhelm Schneevoogt over zijn hoge prijzen en ze wijzen hem erop dat concurrenten vergelijkbare bollen goedkoper aanbieden. George geeft als reactie dat zijn bedrijf voor kwaliteit staat en niet in prijs kan zakken. Het resultaat is dat de handel van Voorhelm & Schneevoogt langzaam krimpt. Aan de andere kant blijft de omvang van het bedrijf in stand. Meest waarschijnlijk onder invloed van de ingezakte verkopen en de aanhoudende kosten liquideert George Voorhelm Schneevoogt in 1837 het bedrijf. De tuinen in Haarlem worden verkocht aan buurman E.H. Krelage (1786-1855). In 1850 overlijdt George Voorhelm Schneevoogt, waarmee een eind komt aan meer dan twee eeuwen activiteiten van deze familie in de bloembollensector. Van de hyacinten waar Voorhelm & Schneevoogt bekend mee is geworden, is nu niets meer in teelt of in levende collecties terug te vinden. Gelukkig hebben we de afbeeldingen nog.